

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Officio Et Potestate judicis delegati. Titvlvs XIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Bonifacius octavus.

Licet a in officialem Episcopi per commissionem officii generaliter sibi factam causam cognitione transferatur: potestatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos a suis beneficiis, officiis b vel administrationibus amovendi, transferri nolumus in eundem: Nisi sibi specialiter hac committantur.

CAP. III.

Ex generali commissione officialia beneficia conferre non potest. Ioan. Andr.

Idem.

Cum in generali concessione nequaquam illa veniant, quae non esset quis verisimiliter in specie concessurus: nec regulariter donare valeat is, cui honorum administratio etiam libera est concessa: officialis, aut vicarius generalis Episcopi, beneficia conferre non possunt. Nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa.

DE OFFICIO ET POTESTATE
IUDICIS DELEGATI.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Conservator a manifestis delictis in iuris, et iudicalem indaginem non exercet.

Innocentius IV.

Statuimus c, ut conservatores, quos plerumque concedimus, a manifestis iniuriis & violentiis defendere possint, quos eis committimus defendendos. Nec ad alia, quae iudicalem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem.

CAP. II.

In coactionibus & parvi pontificali dignitati deferunt.

Alexander IV.

Quia Pontificali dignitate praeditis ob reverentiam sacri officii, quod exercent, plurimam deferri convenit, & eos plus aliis honorari decet: ut cum a iudicibus, vel conservatoribus a sede Apostolica deputatis contra eos, ad coactiones aliquas, sive poenas fuerit procedendum, gradus & modestia in huiusmodi processu servetur.

Ita quod (eis quadam condigna reverentia supportatis) ingressus primò ipsis ecclesiae, vel sacerdotale interdicatur ministerium: ac deinde ab officio suspendantur, & subsequenter aggravetur censura ecclesiastica contra eos. Nisi forte aliter fieri suaserit nimia contumaciae protervitas sive culpa.

CAP. III.

Delegato procedente cum duobus subdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condelegatos appellari debet. h. d. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Si duo ex tribus a sede Apost. delegatis, duobus aliis non in totum subdelegaverint vices suas, ipsiq; d subdelegati cum delegato tertio in causa processerint delegata, si appellatur ab ipsis, non ad condelegatos, sed ad primum delegantem tantummodo appellari debebit.

CAP. IV.

Tres casus ponit, in quibus suspiciosa causa coram arbitrio non tractatur. Primus, cum recusatur unus ex delegatis datu cum

a Nota quod genus non includit quamlibet speciem comprehendit sub illo, quando est dare aliquam rationem quare non includatur ad haec, quod tot. gloss. inf. de except. pra. b Dicitur, officii, deest in antiquo codicib. c Vid. Petr. de Ancha. consil. 87. incip. emisso primo dubio. & consil. 132. inc. in primo dubio. & Inf. consil. 16. incip. circa duo. vol. 4. d Vid. l. precipuam. ad fi. C. de app. & c. p. sup. de re iud. l. fi. C. de Can. larg. lib. 1. Arch. Cons.

clausula, quod si non omnia. Secundus, cum recusatur delegatus Episcopi. Tertius, cum recusatur officialis. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Si contra unum ex duobus iudicibus cum illa clausula quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat, a sede Apostolica delegatus, & ipsius causa legitima proponatur, causa ipsa suspiciosa coram non recusato iudice (ad quem ex vi gradus clausulae debet ipsius causae cognitio pertinere) prohi, & ab eo expediri debebit. Vbi vero non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recurrere haberi. Cum autem ipse a delegatus Episcopi recusetur, recusatationis causa coram Episcopo est probanda. Idem est si officialis recusetur eiusdem, licet ad ipsam ab eodem officiali nequeat appellari.

CAP. V.

Distinguunt tria tempora ad sciendum, an iudex suspensus committere possit: quia aut non est proposita recusatio: & tunc in totum per eum facta commissio tenet. Aut est proposita, sed non est pronuntiata super ea: & tunc volente recusatore committitur: alius non. Aut iam pronuntiata est illius esse suspensus: & tunc etiam volente recusatore nequit. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Iudex ab Apostolica sede datus, quamvis legitime recusari valeat, ut suspectus, potest licite vices suas committere, antequam recusatio contra ipsum proponatur. Et si in totum commiserit, reculari ultimus, ut factus per eum commissio impugnari nequit: quod postea d. ubi de iurisdictione aliquid reservasset. Post recusationem quoque propositam committere (nisi de recusatione procedat assensu) non potest: sed eo volente hoc potest; etiam si recusatio eadem sit probata: dummodo pronuntiatum non fuerit super ea. Ex tunc enim (cum recusatatione) iudex esse defersit) nulla etiam cum illius assensu potest fieri commissio per eundem.

CAP. VI.

Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integra causam resumere poterit. h. d. Ioan. Andr.

Idem.

Quamvis alicui vices tuas in causa tibi a sede Apostolica delegata in totum commississe noscatis: si ante antequam ille iurisdictione usus fuerit, commissum huiusmodi per te revocetur ab ipso: vel cum rebus eorum contingat humanis: causam ipsam resumere poteris. Cum iurisdictione (ex quo ipsa usus non exiit) non cessatur in eum efficaciter transivisse.

CAP. VII.

Si delegatus subdelegavit, quoties abesse, vel commiserit mortuus sit re non integra, subdelegatus procedat, & pro se subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid iurisdictionis reservavit, appellari debet, etiam post sententiam. h. d. Ioan. Andr.

Idem.

Si delegatus, quoties eum abesse contigerit, ubi commiserit vices suas, poterit eo rebus humanis excepto (cum & tunc censetur abesse) commissum ubi negotium (dum tamen illo vivente iurisdictione sui commiserit) liberè definire. Idem poterit, quando tibi vices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceret revocandas. Nam talis commissio, per quam censetur etiam sententiae prolatio (nisi antea fuerit revocata) committitur, nequaquam morte committentis expirat, ex quo res integra non existit. Ad eum quoque, qui vices suas committit, donec revocet, vel qui executionem sententiae b tantum, aut quicquid aliud de iurisdictione sibi reservat, non ad delegantem primum appellari debebit. Etiam si post sententiam fuerit appellandum.

a Dicitur, ipse, deest in antiquo codicibus. b Ex parte est iurisdictionis: ideo non facienda die feriata, de feri. si videtur. De-min. font.

CAP.

CAP. VIII.

Primum delegatorum in solidum quilibet cognoscit. Et uno cognoscens, alii (nisi ex causa) non intromittunt. Et perpetuatio unius perpetuat quod ad omnes, h.d. Zen.

Idem.

Ubi plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili iudices vel executores a sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet injunctum potest liberè adimplere mandatum. Porro uno eorum negotium inchoante commissum, alii nequibunt se ulterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri: aut si nollet, vel malitiosè in eo procedere recusetur. Iurisdictione verò perpetuata mandatorum vivente per unum (eo casu quo potest) ex iudicibus delegatis, perpetuata intelligitur quoad omnes.

CAP. IX.

Executor super gratia facta datus à Papa, mortuo Papa etiam re integra gratiam exequitur. Ioan. Andr.

Idem.

Si super gratia cuiquam ab Apostolica sede facta executores fuerint deputati, æquum esse censemus, ut sicut ipsa gratia (licet nondum sit in ejus executione processum) morte non permittitur concedentis, sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratia prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omnino inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius a dispendio, cui facta extitit) differri contingat.

CAP. X.

Duo casus ponit, quibus de subdelegato non in totum, appellatur ad primum delegantem: scilicet cum delegatus excommunicatus, vel mortuus est. Alios casus ponit infra eodem, de subdelegato. Ioan. Andr.

Idem.

Si is, cui causa (licet proprio nomine non expresso) à sede fuerat Apostolica delegata, subdelegaverit non in totum vices suas alicui: à subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante ad sedem ipsam (ne abolitionem, vel successorem expectando illius, præjudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari.

CAP. XI.

Ab arbitrio iuri appellatur ad Papam. Ioan. Andr.

Idem.

Arbitrio, qui secundum formam juris, ut de proposta contra iudicem suspicionis causa cognoscant, vel qui cum de revocatione ambigitur literarum, iudicibus nequeuntibus in unam sententiam concordare, ad concertationem hujusmodi sopiendam à partibus eliguntur: est (si gravaverint) ad sed. Apost. appellandum.

CAP. XII.

Executor datus à Papa, ut provideat persona subdelegati, si deus ut provideat ecclesia non expressa persona, non subdelegat: nisi habeat speciale mandatum, & causam reddat. Ioan. Andr.

Idem.

Is, cui ab Apostolica sede committitur certa persona provisorio de beneficio in certa ecclesia, diocesi vel provincia facienda, potest alii committere licite vices suas.

Sed si (non expressa certa persona) committatur eadem, ut alicui persona idonea de certa ecclesia vel beneficio debeat providere: (Quia circa eligendam personam ejus industria tunc videtur electa) provisorio

a. al. ipsius. b. Vid. Bart. in Litem artifices, ff. de sol. & Ioan. Anch. Font.

neque sibi commissam alteri demandare non potest. Nisi forma commissionis habeat, ut per se, vel per alium id valeat expedire.

CAP. XIII.

Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ex iusta causa illud expedire potest extra locum. Ioan. Andr.

Idem.

Statuimus, ut is, per quem ab Apostolica sede certo loco inquisitio fieri, vel quicquid aliud expediri mandatur: si propter potentiam, vel malitiam illius, contra quem inquisi debet, sive procedi, seu fautorum a eodem non possit hoc exequi eo loco securè (ne ipse commodum ex dolo, vel fraude reportet) ad id exequendum locum alium eligat idoneum & securum. Idem faciat si alia rationalis causa subsit, propter quam in loco decreto perfici nequeat commodè, quod mandatur: ne tali pretextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel differri.

CAP. XIV.

Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam denegatur etiam delegatum habere jurisdictionem: ad primum delegantem appellabitur. hoc dicit. Ioan. Andr.

Idem.

Si à subdelegato, cui delegatus non in totum commiserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram se propositam, quod antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum fuisset, delegans viam fuerat universæ carnis ingressus, admittere recusat: non ad delegatum (cum jurisdictionem negetur habere) sed ad delegantem potius appellari debet. Idem fieri in aliis casibus, in quibus delegatus jurisdictionem habere negatur. Alias si appellari deberet ad ipsum, esset appellans (qui sic fieri videretur eundem jurisdictionem habere, quod ante negaverat) contrarius sibi ipsi.

CAP. XV.

Ponit hic, qui possunt esse conservatores, & ubi cognoscere, & an & quibus possint delegare, & quantum duret eorum potestas, & de expensis talium. h.d. Zen.

Idem.

Hac constitutione perpetuò valitura sancimus, ut conservatores, qui aliquibus (ut à manifestis injuriis, & violentiis tueantur eisdem) plerumque à sede Apostolica conceduntur, de cetero deputari non possint, nisi Episcopi vel eorum superiores, aut Abbates, seu dignitates vel personatus in cathedralibus vel collegiatis ecclesiis obtinentes: nullusque deputati sibi conservatoris esse valeat conservator. Nec aliquis, Regibus & Reginis d, qui sicut dignitatis altitudine præminent, sic prærogativa gratia ipsos conveniant ferri, duntaxat exceptis, deinceps conservatorem habeat eum, qui sub ipsius jurisdictione, dominio, vel districtu ecclesiastico, vel temporali consistat. Conservatores autem hujusmodi extra civitates seu dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam dietam à sine dicecesium eorundem trahere non presumant. Vices quoque suas (citatibus, sententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli committere possint, nisi hoc eis comperierit ex beneficio literarum: sed nec tunc nisi intra civitates, seu dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantum, quæ superius sunt expressæ.

a. Vid. de test. constitutus. & de homi. Petrus. & 1. quest. 4. quia præfulatus. Dominic. b. alii negavit, aliàs, denegavit. c. al. ita: vel Regni. d. Not. Pet. de Anch. quod dicitur hic etiam de conservatoribus laicorum: ponderando istam exceptionem, quia exceptio de regula est, l. fin. §. cxi. dicitur, ff. de vi. tri. & oleo lega. Font.

Ut autem conservatores limites sibi tradita potestatis (quos frequenter excedunt) metu poenae diligenter observent: decernimus, ut si de aliis, quam de manifestis injuriis & violentiis, scienter se intromiserint: seu ad alia, quae judicalem indaginem exigunt, suam extendant potestatem: eo ipso per unum annum, ab officio sint suspensi. Pars vero, quae hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat: à qua non possit absolvi, nisi ei quem sic fatigavit a indebitè primò satisfaciatur integraliter de expensis. Officium autem quorumcunq; conservatorum, ipso iure, quo ad non cepta negotia per obitum concedentis volumus expiare. Circa munera verò & expensas, accessores, ac notarios & personas testimonii causa vocandas, illa praecipimus in hujusmodi conservatoribus per omnia observari, quae in delegatis iudicibus constituta à nobis super his edita observanda decrevit. Quicquid autem contra praemissa, vel eorum aliquod attentari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.

DE OFFICIO LEGATI.

TITVLVS XV.

CAP. I.

Legati non Cardinales, sine speciali mandato iure legationis beneficia conferre non possunt: sed legati cardinales hoc bene possunt. Ioan. Andr.

Innocentius quartus.

Officii nostri debitum remediis invigilar subditorum: quia dum eorum excutimus onera, dum scandala removemus, nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace. Proinde praesenti decreto statuimus, ut ecclesiae Romanae legati quantumcunque plenam legationem obtineant, sive à nobis missi fuerint, sive suarum praetextu ecclesiarum legationis sibi vindicent dignitatem: ex ipsius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant potestatem, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum. Quod in fratribus nostris legatione fungentibus nolumus observari: quia & sicut honoris praerogativa latantur, sic eos auctoritate fungi volumus ampliori.

CAP. II.

Legatus habet ordinariam: unde per mortem Papa non expirat eius officium. h. d. Ioan. Andr.

Clemens quartus, S. tit. sanctae Ceciliae Presbyters Cardinalis Apostolicae sedis legatus.

Legatos, quibus in certis provinciis committitur legationis officium, ut ibidem evellant & dissipent, edificent atq; plantent: provinciarum sibi commissarum, ad instar pro consulum exterorumque praesidium, quibus certe sunt decretae provinciae moderanda, ordinarios reputantes. Praesenti declaramus edito, commissum tibi à praedecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsius obitum d' expirasse.

CAP. III.

Finita legatione, expirant reservationes legatorum, & omnis processus habitus super illis: nisi tunc illa beneficia iam vacantia sint collata. Demum dicitur, quod pendente una sua reservatione in ecclesia collegiata, vel de beneficio spectante ad collationem alicuius, legatus in eadem ecclesia, vel beneficio spectante ad collationem eisdem, allam facere non potest: & quod sit contra praedicta, irritum decernit. Ioan. Andr.

a al. Fatigaverit. b al. ita: decernit. c In manuscriptis ita: quae scilicet, &c. d Intelligit scilicet non integra: re verò integra, an per mortem Papa expirat legatio, distinguit hic Petr. de Anchar. Font.

Bonifacius VIII.

Praesenti declaramus edito, reservationes à quorumcunque beneficiorum ab Apostolicae sedis legato suae legationis auctoritate factas, & decretae interpositae super ipsis: necnon denunciations, inhibitiones, processus quolibet per eum, vel per executores deputatos ab eo habitos circa ipsas (dummodo ad collationem eorumdem beneficiorum iam vacantium minime sit processum) eo ipso, quod illius finitur legatio, vicibus penitus vacuari: nec executores eosdem posse ulterius beneficia taliter reservata conferre. Ceteram reservationes huiusmodi (per quas interdum praesertim, & ecclesiae nimium onerantur) restringere cupientes, prohibemus, ne postquam legatus in aliqua cathedrali vel collegiata ecclesia, reservationem aliquam duxerit faciendam, aliam (illa pendente) faciat alicuiquam in eadem. Nec etiam postquam alibi reservaverit aliquod beneficium ad collationem pertinetes cujuscunque, aliud quod ad illius collationem pertinet (quandocumque reservatio pendet alterius) sibi quoquo modo referat. Quicquid autem contra praemissa contigerit attentari, eo ipso viribus non subsistat.

CAP. IV.

Cathedrales, vel regulares, vel collegiatae ecclesiae legatos, vel conferre non possunt. Item in dignitatibus cathedralium, vel regularium, quae sunt majores post Episcopos, si ipsam potestatem per collationem debent assumi: & contra hoc factum, est irritum.

Idem.

Deliberatione provida duximus inhibendum, ne aliquis Apostolicae sedis legatus, quantumcunque legationem obtinere plenariam dignoscatur, cathedralium, vel regularium, aut collegiatarum ecclesiarum, seu ipsarum ecclesiarum cathedralium dignitates, ad quas, qui praeficiuntur eisdem, majores in eorum capitulis post Episcopos existentes, habent per viam electionis assummi, suae ordinationi, collationi, provisioni, electioni, aut dispositioni, quomodocunque referret: ne de ipsius ordinandis, conferendis, vel disponendis, se aliquatenus intromittat: neque aliquid quod minus sit, ad quod pertinerit eligere, aut postulare, libere valeant, cum vacabunt, obstaculum quomodolibet interponant. Decernentes quicquid contra hoc actum extiterit, eo ipso irritum & inane.

Delegatus non potest alicui committere quod recipi potest nemini beneficii, & postea illud conferat: & contra factum, irritum decernit irritum. h. d. Ioan. Andr.

Prohibemus insuper, ne legatus ipse in parte cuius in specie cuiusque concedat, ut ab illis, qui beneficia intra legationem ejusdem habentes, ea in illius mansibus voluerint libere resignare, ipsorum resignatione recepta, illa valeat idoneis conferre personis. Cum per hoc aperiri posset via contra Lateranensem, & concilium ad beneficia vacatura. Nos enim concessionem, quam contra hoc contigerit attentari, & quicquid ex ea vel ob eam secutum extiterit, nullam prorsus habere auctoritatis roboris firmitatem. Volentes non solum ad futura, sed etiam ad praeterita, & adhuc pendencia negotia hoc extendi.

CAP. V.

Collatio legati per taciturnitatem prioris beneficii vacatur, hoc dicit. Zen.

a Vid. Const. Trident. sess. 24. de reform. cap. 26. ubi reservationes quolibet ad vacatura beneficia tolluntur. b Filius si legatus contrahit canonice, & praesentem vacaturam reservaverit, dato executoris. Nam talis suata legationis conferre potest. Petr. de Ancha. Font. c Hoc est concilium Lateranense, sub Alexander. III. cap. 8.

Idem.